

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Analýza mandatorních výdajů vybraných obcí v letech 2005-2007

František Hanovec

Bakalářská práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **František HANOVEC**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Analýza mandatorních výdajů vybraných obcí v letech
2005-2007**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod

1. Vymezení mandatorních výdajů
2. Rozdělení mandatorních výdajů podle odvětví
3. Rozdělení mandatorních výdajů podle významu
4. Komparace

Závěr

Literatura

Přílohy

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

CHARBUSKÝ, Miloš. Veřejná správa : správa měst a obcí. 1. vyd. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2002. 77 s. ISBN 80-7194-457-2.

HALÁSKOVÁ, Martina, KOVÁŘ, Jiří. Veřejná ekonomika a veřejná správa. 1. vyd. Ostrava : VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2004. 194 s. ISBN 80-248-0587-1.

PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1. vyd. Praha : Management Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4.

PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření obcí a rozpočet. 1. vyd. Praha : Codex Bohemia, 1997. 289 s. ISBN 80-85963-34-5.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe. 1. vyd. Praha : Grada, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097.

TOTH, Petr. Ekonomika měst a obcí. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1998. 194 s. ISBN 80-7079-693-6.

Zákon č. 243/200 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Jaroslav Pilný, CSc.
Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce: 18. listopadu 2008

Termín odevzdání bakalářské práce: 1. května 2009

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 24. listopadu 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30.4.2009

František Hanovec

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych chtěl poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce Doc. Ing. Jaroslavu Pilnému, CSc. za poskytnuté informace, cenné rady a konzultace, které mi pomohly při zpracování práce.

František Hanovec

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá analýzou mandatorních výdajů ve vybraných obcích v letech 2005-2007. Práci je rozdělena na část teoretickou a na část praktickou.

Teoretická část podává základní charakteristiku obce, orgánů obce, jejího rozpočtu a procesem a způsoby jeho sestavení. Dále rozvádí rozpočtovou skladbu a jednotlivé druhy příjmů a výdajů. Praktická část analyzuje a komparuje mandatorní výdaje vybraných obcí v průběhu let 2005-2007.

KLÍČOVÁ SLOVA

obec, rozpočet, rozpočtová skladba, příjmy, výdaje, mandatorní výdaje, Brno, Kutná Hora, Mladá Boleslav, Most, Přebor, Příbram, Olomouc, Rokycany

TITLE

The analysis of mandatory expenditures of the selected municipalities in 2005-2007

ANNOTATION

The bachelor work deals with the analysis of the mandatory expenditures of the selected municipalities in the years 2005-2007. It is divided into the theoretical part and the practical part.

The theoretical part defines the municipality, the municipality bodies, the municipal budget and the ways it is set. It specifies the budget structure and every single kind of incomes and expenditures. The practical part analyzes and compares mandatory expenditures of the selected municipalities in 2005-2007.

KEYWORDS

municipality, budget, budget structure, incomes, expenditures, mandatory expenditures, Brno, Kutná Hora, Mladá Boleslav, Most, Přebor, Příbram, Olomouc, Rokycany

Obsah:

Úvod.....	9
1 Teoretická část.....	10
1.1 Obec.....	10
1.1.1 Druhy obcí.....	11
1.1.2 Orgány obce.....	12
1.2 Rozpočet obce.....	14
1.2.1 Charakteristika rozpočtu.....	14
1.2.2 Metody sestavování rozpočtu.....	15
1.2.2.1 Přírůstkový způsob.....	15
1.2.2.2 Fixně limitovaný rozpočet.....	15
1.2.2.3 Zero based budgeting.....	16
1.2.2.4 Performance budgeting.....	16
1.2.2.5 Metoda programového rozpočtování.....	17
1.2.3 Rozpočtový proces.....	17
1.2.4 Rozpočtová skladba.....	19
1.2.4.1 Kapitální třídění.....	20
1.2.4.2 Druhovému třídění.....	20
1.2.4.3 Odvětvové třídění.....	21
1.2.4.4 Konsolidační třídění.....	21
1.2.5 Struktura rozpočtu.....	22
1.2.5.1 Příjmy.....	24
1.2.5.1.1 Daňové příjmy.....	24
1.2.5.1.2 Nedaňové příjmy.....	24
1.2.5.1.3 Dotace a transfery.....	25
1.2.5.1.4 Návrátne příjmy.....	25
1.2.5.2 Výdaje.....	26
1.2.5.2.1 Mandatorní výdaje.....	27
2 Vlastní část.....	28
2.1 Brno.....	29
2.2 Kutná Hora.....	30
2.3 Mladá Boleslav.....	31

2.4	Most	32
2.5	Olomouc.....	33
2.6	Přelouč	34
2.7	Příbram.....	35
2.8	Rokycany	36
2.9	Komparace mandatorních výdajů.....	37
2.9.1	2212 – Silnice	37
2.9.2	3111 – Předškolní zařízení	38
2.9.3	3113 – Školní zařízení.....	39
2.9.4	3612 – Bytové hospodářství	40
2.9.5	3631 – Veřejné osvětlení.....	41
2.9.6	3722 – Sběr komunálního odpadu	42
2.9.7	3745 – Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň.....	43
2.9.8	5311 – Bezpečnost a veřejný pořádek	44
2.9.9	6112 – Zastupitelstvo obce.....	45
2.9.10	6171 – Místní správa.....	46
3	Závěr.....	47
	Použitá literatura	50
	Seznam zkratk.....	52
	Seznam obrázků.....	53
	Seznam tabulek	54
	Přílohy	55

Úvod

Jádrem bakalářské práce je problematika mandatorních výdajů obcí. Z celkového počtu 6 248 obcí v ČR byl vybrán pouze vzorek osmi obcí tak, aby každá z nich reprezentovala jednu z dvanácti velikostních skupin dle výkazu FIN 2-12, jejichž mandatorní výdaje byly později analyzovány a vzájemně porovnány.

K dosažení určeného cíle byly stanoveny tyto dílčí cíle:

1. Vymezit pojem mandatorní výdaje.
2. Vybrat vhodné mandatorní výdaje a vhodné obce.
3. Analyzovat vybrané mandatorní výdaje obcí v jednotlivých letech.
4. Seřadit a porovnat vybrané mandatorní výdaje.
5. Zhodnotit a okomentovat zjištěné výsledky.

V teoretické části jsou definovány jednotlivé pojmy jako obec, orgány obce, rozpočet a s ním související rozpočtový proces a rozpočtová skladba, až po příjmy a výdaje.

Nejdůležitější skupinou výdajů jsou výdaje mandatorní, tedy výdaje, které obec vynakládá na zajištění zákonem daných veřejných statků a služeb a které tvoří podstatnou část celkových výdajů obecního rozpočtu. Mandatorní výdaje jsou hlavním a stěžejním prvkem praktické části.

V části praktické jsou nejprve charakterizovány vybrané obce z hlediska ekonomického, geografického a demografického a nakonec je provedena analýza mandatorních výdajů obcí s jejich vzájemnou komparací.

1 Teoretická část

1.1 Obec

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů na územním celku vymezeném hranicí obce. Je vymezena jako veřejnoprávní korporace, která má vlastní majetek a hospodaří s ním, má vlastní finanční prostředky a sestavuje svůj vlastní rozpočet.¹

Obec můžeme chápat také jako sociální organismus, který je geograficky vymezený a relativně stabilní. Je charakterizován souborem dynamických znaků, které ho odlišují od jiných forem osídlení.²

Obec také pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů a při plnění svých úkolů pochopitelně chrání též veřejný zájem, který je daný v zákonech a jiných právních předpisech.

Obec má právo na samosprávu, úkoly patřící do samosprávy obce ("samostatná působnost") plní v rozsahu stanoveném zákonem a v souladu s potřebami obce. Svěřili-li zákon obci výkon státní správy ("přenesená působnost"), je území obce správním obvodem.³

Svěřili-li zákon obci výkon státní správy (dále jen "přenesená působnost"), je území obce správním obvodem. Městské obvody a městské části v územně členěných statutárních městech jsou správním obvodem, je-li jim zákonem nebo statutem svěřen výkon přenesené působnosti. Orgány obce, popřípadě orgány městského obvodu nebo městské části jsou povinny zabezpečit úkoly v přenesené působnosti.³

¹ Provazníková, R., *Financování obcí, měst a regionů*, Praha : Grada, 2007, s. 28

² Toth, P., *Ekonomika měst a obcí*, Praha : Vysoká škola ekonomická, 1998, s. 17

³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

1.1.1 Druhy obcí

Obce můžeme v České republice dělit dle několika hledisek. Tři hlavní hlediska jsou:

- právní postavení;
- počet obyvatel obce;
- výkon přenesené působnosti.

1) dle právního postavení můžeme obce rozdělit do skupin:⁴

a) obce:

Viz. kapitola 2.1 Obec

b) města:

Městem se může stát obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

c) statutární města:

Statutárními městy jsou podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, města Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav.

d) hlavní město Praha:

Hlavním městem je dle článku 13 první hlavy Ústavy České republiky stanovena Praha, jejíž postavení jako hlavního města, kraje a obce upravuje zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

2) dle počtu obyvatel můžeme obce rozdělit do kategorií:⁵

- do 100 obyvatel;
- 101 – 200 obyvatel;
- 201 – 300 obyvatel;
- 301 – 1 500 obyvatel;
- 1 501 – 5 000 obyvatel;
- 5 001 – 10 000 obyvatel;

⁴ Seminář k zákonu o obcích, s. 9

⁵ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

- 10 001 – 20 000 obyvatel;
- 20 001 – 30 000 obyvatel;
- 30 001 – 40 000 obyvatel;
- 40 001 – 50 000 obyvatel;
- 50 001 – 100 000 obyvatel;
- 100 001 – 150 000 obyvatel;
- 150 001 a výše obyvatel;
- hlavní město Praha.

Toto rozdělení do velikostních kategorií bylo předpisem č. 377/2007 nahrazeno pouze 4 velikostními skupinami.

3) dle výkonu přenesené působnosti do skupin:⁶

- a) obec;
- b) obec s matričním úřadem;
- c) obec se stavebním úřadem;
- d) obec s pověřeným obecním úřadem;
- e) obec s rozšířenou působností;
- f) Brno se zvláštní přenesenou působností;
- g) Praha s působností kraje.

1.1.2 Orgány obce

Orgánem, který samostatně spravuje obec, je zastupitelstvo. Zastupitelstvo volí ze svých členů starostu, který zastupuje obec navenek a je odpovědný za výkon své funkce zastupitelstvu, a místostarostu (nebo místostarosty), který zastupuje starostu po dobu jeho nepřítomnosti. Výkonným orgánem obce je rada obce tvořená starostou a členy zvolenými z řad zastupitelů. Starosta stojí v čele obecního úřadu. Obecní úřad dále tvoří místostarosta (nebo místostarostové), tajemník (je-li tato funkce zřízena, jinak ji vykonává starosta) a zaměstnanci obecního úřadu. Obecní úřad plní úkoly, které mu uložilo v samostatné působnosti zastupitelstvo obce nebo rada obce, a vykonává přenesenou působnost. Zastupitelstvo si může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Každá obec

⁶ Seminář k zákonu o obcích, s. 10

musí mít vždy zřízen finanční a kontrolní výbor. Rada obce je oprávněna zřídit jako své iniciativní a poradní orgány komise. Komise může být rovněž zřízena pro výkon přenesené působnosti obce.⁷

Zastupitelstvo obce:

- volený orgán obce;
- počet členů zastupitelstva, kteří jsou voleni na dobu čtyřletého volebního období, je závislý na počtu obyvatel a velikosti územního obvodu obce. Podle zákona o obcích je doporučováno v obcích⁸ - do 3000 obyvatel 7-15 členů;
 - 3000-20000 obyvatel 15-30 členů ;
 - 20000-50000 obyvatel 25-40 členů;
 - nad 50000 obyvatel 35-50 členů;
 - ve statutárních městech 50-70 členů;
 - v obvodech statutárních měst 7-70 členů.
- mimo jiné také rozhoduje o hospodaření s rozpočtovými finančními prostředky;
- jednání zastupitelstva jsou veřejná;

Rada obce:

- volený orgán v samostatné působnosti obce;
- počet členů je lichý, mezi 5-11 členy, nesmí přesahovat jednu třetinu počtu zastupitelů;
- nevolí se v případě, kdy má obecní zastupitelstvo méně jak 15 členů;
- jednání rady jsou neveřejná.

Starosta obce:

- monokratický orgán obce;
- připravuje, svolává a řídí schůze obecní rady;
- podepisuje usnesení rady.

⁷ Provazníková, R., Financování měst, obcí a regionů, Praha : Grada, 2007, s. 29

⁸ Peková, J., Hospodaření obcí a rozpočet, Praha : Codex Bohemia, 1997, s. 45-46

Obecní úřad:

- vykonává administrativněorganizační činnosti, které souvisejí se samostatnou i přenesenou působností;⁹
- funkci obecního úřadu plní ve městech městský úřad, magistrát, úřady městských obvodů a městských částí;⁹

Tajemník:

- je pracovník obecního úřadu a řídí celou administrativu;
- funkce tajemníka je zřízena tehdy, jsou-li zřízeny nejméně dva odbory.⁹

1.2 Rozpočet obce

Rozpočet a celý rozpočtový proces lze chápat jako nástroj zabezpečení a financování obecní politiky, nástroj, který dává do souladu plánované příjmy a výdaje obce. Rozpočet je toková veličina a na příslušném příjmovém a výdajovém účtu nikdy není stav rozpočtovaných příjmů a výdajů, jelikož v rozpočtovém období se z došlých příjmů plynule uhrazují výdaje. Během rozpočtového období tudíž běžně dochází k časovému nesouladu mezi vývojem příjmů a vývojem výdajů příslušného územního rozpočtu.¹⁰

1.2.1 Charakteristika rozpočtu

Územní rozpočet je možné charakterizovat jako:¹¹

- decentralizovaný peněžní fond;
- z účetního hlediska je bilancí, která vybilancovává příjmy a výdaje;
- je důležitým rozpočtovým plánem;
- je nástrojem realizace koncepce municipální politiky na úrovni územní samosprávy, je nástrojem realizace volebních programů.

⁹ Peková, J., Hospodaření obcí a rozpočet, Praha : Codex Bohemia, 1997, s. 55

¹⁰ Provazníková, R., Financování měst, obcí a regionů, Praha : Grada, 2007, s. 53

¹¹ Peková, J., Hospodaření a finance územní samosprávy, Praha : Management Press, 2004, s. 200-201

1.2.2 Metody sestavování rozpočtu

V souvislosti s existencí rozpočtového omezení a rostoucím tlakem na zvyšování efektivnosti, jak ze strany veřejnosti, tak ze strany ústředních vlád, se i na úrovni obcí začaly využívat postupy a techniky finančního plánování, kontroly a auditu běžně užívané v soukromém sektoru.¹²

1.2.2.1 Přírůstkový způsob¹²

Tradičním způsobem sestavování rozpočtu je tzv. přírůstkový způsob (indexový). Obce při plánování svých výdajů zpravidla vycházejí z existující lokální politiky standardů poskytovaných statků a služeb. Základem uvedeného přístupu je odhad a stanovení meziročních změn, o které se přizpůsobí současný rozpočet, který je považován za základ rozpočtu budoucího. Jde zejména o zohlednění:

- celoročních dopadů a efektů – je nutné vzít v úvahu změny v činnostech, které byly v daném roce realizovány jen částečně;
- jednorázových změn a dopadů na všechny položky příjmů a výdajů v daném roce;
- částky odrážející inflaci – odhadovaný růst cenové úrovně, úrokových měr;
- demografických trendů – očekávané změny počtu uživatelů, např. počet žáků, atd.

1.2.2.2 Fixně limitovaný rozpočet¹³

Jiným běžně užívaným přístupem je fixně stanovený rozpočet. Je využíván zejména ústřední vládou k řízení vlastních odborů a ministerstev a také ke snaze ovlivňovat výdaje municipalit prostřednictvím systému dotací. Rozpočet pro následující rok pro danou oblast služeb je co do objemu fixní (stanoven může být jakoukoli metodou a zpravidla je navýšen o určitý přírůstek pro očekávanou inflaci). V rámci celkového limitovaného rozpočtu je pak nutno poskytovat daný soubor služeb.

Na úrovni obcí lze tento způsob využít v případě, že zajišťují poskytování veřejných statků či služeb prostřednictvím jiných organizací. Obec může poskytovat organizaci zajišťující službu paušální finanční částku, kterou si organizace rozdělí mezi jednotlivé

¹² Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, Praha : Grada, 2007, s. 55

¹³ tamtéž, s. 56

nákladové položky podle vlastního uvážení. Z pohledu managementu, který je zodpovědný za poskytování statků a služeb je však náročnější, než zavedený položkový způsob.

1.2.2.3 Zero based budgeting¹⁴

ZBB představuje metodu přehodnocení a prozkoumávání všech činností organizace prostřednictvím procesu, který rozdělí všechny předpokládané aktivity (a výdaje) do kompaktních jednotek, tak velkých, aby je bylo možné snadno řídit. Ty jsou poté podrobeny detailnímu zkoumání, je sestaveno definitivní pořadí jednotek, které budou financovány bez ohledu na limitované zdroje. Daná úroveň příjmů je poté porovnávána se sestaveným pořadím aktivit a pokud zdroje nejsou dostatečné k pokrytí všech vyjmenovaných aktivit, položky s nejnižší prioritou jsou ponechány bez financování. Tímto způsobem se postupuje, dokud celkový kumulovaný součet všech financovaných priorit přesně nesouhlasí s úrovní zdrojů, které jsou k dispozici. Celkový seznam priorit vybalancovaný s disponibilními zdroji se poté stane rozpočtem.

1.2.2.4 Performance budgeting¹⁵

Přístup performance budgeting (či rozpočtování dle výsledku) vyžaduje od představitelů obce porovnávat nejen to, zda využití veřejných zdrojů bylo efektivní a hospodárné, ale zda bylo dosaženo žádoucích účinků a cílů. Rozpočtový proces v tomto případě pak hraje dvojí úlohu: poskytuje a zohledňuje zdroje a na druhé straně stanovuje kritéria a cíle výstupu. Územní samosprávný celek by se měl zaměřit na dva aspekty tohoto přístupu:

- Jaké záměry a cíle by měly být dosaženy a pomocí jaké politiky a jakými postupy?
- Jaké zdroje (příjmy) byly rozděleny; čeho bylo ve skutečnosti těmito zdroji dosaženo a jak toho bylo dosaženo?

Výsledky, ukazatele, skutečné náklady a jejich odchylky od plánované úrovně by měly být monitorovány a hodnoceny na úrovni každé organizace tak, aby byla věnována pozornost vzniku potenciálních problémů.

¹⁴ Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, Praha : Grada, 2007, s. 57

1.2.2.5 Metoda programového rozpočtování¹⁵

Podle metody programového rozpočtování (PPBS) je rozpočet sestaven ve struktuře, které uspořádá navrhované výdaje podle jejich výsledků, anebo podle míry v jaké přispívají k dosažení celkových záměrů obce. Jednotlivé programy jsou strukturovány na základě míry jejich přispění k plnění cílů. Alternativy, které jsou zaměřeny na plnění podobných cílů, jsou sledovány v rámci jedné skupiny, což vede ke vzniku konkurence mezi nimi. Programová struktura sleduje, na rozdíl od organizační, hledisko účelnosti. Alokuje zdroje (na základě podobnosti a participaci na plnění cílů) do hlavních programů, programů dílčích a programových prvků. Jedná se o sestavení dlouhodobější strategie cílů a záměrů. Z pohledu obcí je obecně uváděno vhodné období pěti let, za určitých okolností lze uvažovat i delší období.

1.2.3 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces na úrovni obce představuje činnost orgánů obcí, a to jak volených, tak výkonných, spojenou se sestavením návrhu rozpočtu obce, s jeho schválením a realizací během rozpočtového období, průběžnou a následnou kontrolu jeho plnění.

Etapy rozpočtového procesu:¹⁶

- Sestavení návrhu rozpočtu obce;
- Projednání a schválení návrhu tohoto rozpočtu;
- Plnění rozpočtu obce a průběžná kontrola jeho plnění;
- Následná kontrola a sestavení přehledu o skutečném vývoji plnění rozpočtu obce za uplynulé rozpočtové období.

Obce při sestavování obecního rozpočtu musí dodržovat obecně platné rozpočtové zásady, mezi které patří:¹⁷

- jednotnost – stejné zásady celé rozpočtové soustavy včetně rozpočtové skladby;
- periodičnost – sestavení rozpočtu na každý kalendářní rok;
- reálnost a pravdivost – rozpočet reflektuje skutečné příjmy a výdaje;

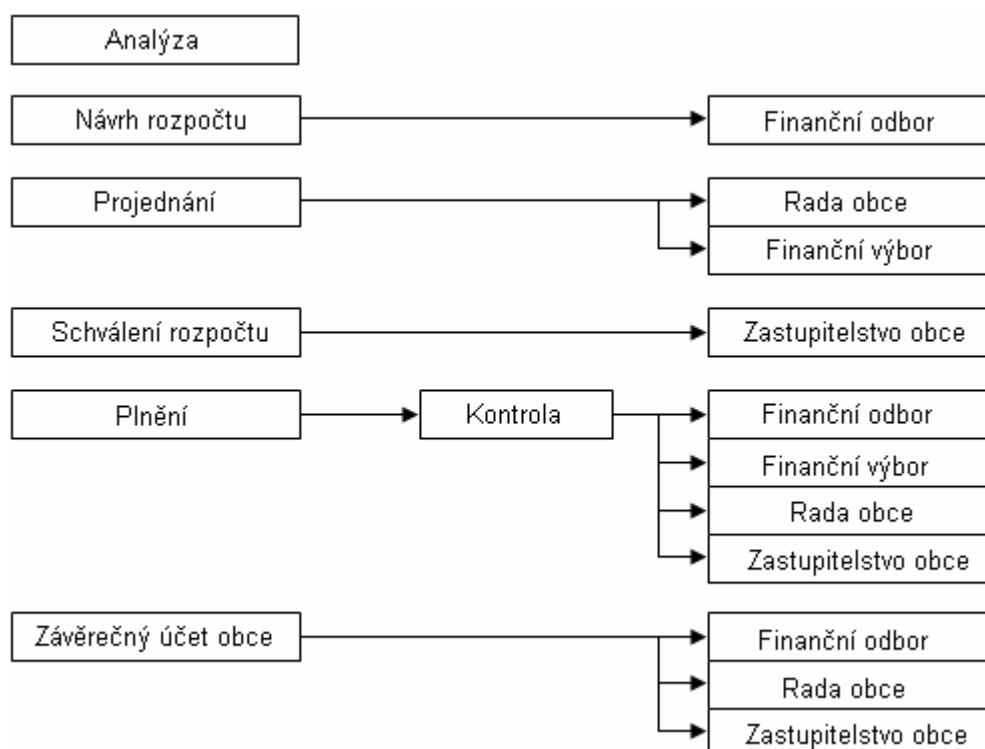
¹⁵ Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, 2007, Praha : Grada, s. 58

¹⁶ Peková, J., *Hospodaření obcí a rozpočet*, Praha : Codex Bohemia, 1997, s. 123-124

¹⁷ Toth, P., *Ekonomika měst a obcí*, Praha : Vysoká škola ekonomická, 1998, s. 92-93

- úplnost – rozpočet obsahuje veškeré příjmy a výdaje;
- maximalizace příjmů – doprovázena jejich efektivním využíváním;
- časové použití rozpočtových prostředků – použití v daném rozpočtovém roce;
- účelovost prostředků – pozorujeme při hospodaření se státními dotacemi;
- povinné provádění změn – pokud hrozí schodek nebo nesplnění příjmů;
- dlouhodobá vyrovnanost – rozpočet obce by měl být schvalován jako vyrovnaný;
- publicita – rozpočet je veřejná listina, do které mohou občane obce nahlížet a vyjadřovat se k hospodaření;
- průhlednost a srozumitelnost – sestavení rozpočtu ve srozumitelné formě.

Fáze rozpočtového procesu ilustruje toto schéma.¹⁸

Obrázek 1: Rozpočtový proces

¹⁸ Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, Praha : Grada, 2007, s. 66

1.2.4 Rozpočtová skladba

V ČR upravuje podrobné členění příjmů a výdajů závazná rozpočtová skladba platná pro celou soustavu veřejných rozpočtů, která umožňuje zajistit komplexní pohled na finanční hospodaření. I v rámci územního rozpočtu umožňuje analyzovat peněžní operace v rámci běžného a kapitálového rozpočtu (resp. běžné a kapitálové části rozpočtu).

Rozpočtová skladba se v ČR vztahuje na třídění operací, které mají charakter tzv. operací veřejných (tzn. operací v rozpočtech a mimorozpočtových fondech, o kterých se rozhoduje veřejnou volbou). Je založena na využití principu peněžních pohybů (tzv. „cash“ princip), tzn. připsání peněžních prostředků na bankovní účet či jejich odepsání z bankovního účtu, s výjimkou operací pokladny, které se promítnou do příjmů a výdajů podle rozpočtové skladby až tehdy, když dojde k jejich účtování s příslušným bankovním účtem. Zvlášť se tedy nesleduje příjem a vydání peněz z pokladny. Sledují se pouze převody mezi pokladnou a vlastním bankovním účtem.¹⁹

Třídění příjmů a výdajů respektuje:²⁰

- zásadu jednotnosti a závaznosti – každý údaj rozpočtu má své jednoznačně identifikovatelné místo;
- zásadu dlouhodobé stability třídění rozpočtu – je důležitá z hlediska makroekonomických analýz, z hlediska časové srovnatelnosti rozpočtů, pro analýzu plnění rozpočtů a ostatních mimorozpočtových fondů;
- potřebu agregace, sumarizace s využitím principu konsolidace – aby nedocházelo s několikanásobnému načítání některých operací (např. dotací);
- zásadu srozumitelnosti na základě jasně definovaných hledisek;
- zásadu kompatibility s mezinárodními statistickými standardy – s mezinárodními účetními standardy a statistickými standardy, aby byla zajištěna transparentnost na mezinárodní úrovni s použitím co nejjednodušších převodových můstků.

¹⁹ Peková, J., Hospodaření a finance územní samosprávy, Praha : Management Press, 2004, s. 225

²⁰ Provazníková, R., Financování měst, obcí a regionů, 2007, Praha : Grada, s. 103

Rozpočtová skladba užívá čtyři základní druhy třídění příjmů a výdajů:

- kapitolní (organizační);
- druhové;
- odvětvové;
- konsolidační.

1.2.4.1 Kapitolní třídění

Tento druh třídění není na úrovni územních samospráv povinné. Povinné je pouze u státního rozpočtu, kde je 40 kapitol.

1.2.4.2 Druhové třídění

Druhové třídění je hlavní druh třídění, které dělí peněžní operace do tří základních okruhů.²¹

- příjmy – daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy, přijaté dotace;
- výdaje – běžné výdaje, kapitálové výdaje;
- financování.

Druhové třídění využívá čtyřmístný číselný kód, čímž odlišuje třídy, seskupení položek, podseskupení položek a položky.

Příklad:

Třída 1: Daňové příjmy;

Seskupení položek 11: Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů;

Podseskupení položek 111: Daně z příjmu fyzických osob;

Položka 1111: Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

²¹ Peková, J., Hospodaření a finance územní samosprávy, Praha : Management Press, 2004, s. 227

Podle druhového třídění se třídí peněžní operace do osmi tříd s podrobnějším členěním uvnitř každé třídy až na jednotlivé položky podle těchto kritérií:²²

- inkaso x platba;
- nenávratná x návratná;
- běžná x kapitálová ;
- opětovaná x neopětovaná;
- domácí x zahraniční;
- povinná x dobrovolná;
- aktiva x pasiva;
- zohledňující rozpočtovou politiku x řízení likvidity.

1.2.4.3 Odvětvové třídění

Obdobně jako druhové třídění, tak i odvětvové třídění využívá čtyřmístní číselný kód, který odlišuje skupiny, oddíly, pododdíly a paragrafy.

V ČR se třídí do následujících šesti skupin s podrobnějším tříděním uvnitř každé skupiny:²³

1. Zemědělství a lesní hospodářství;
2. Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství;
3. Služby pro obyvatelstvo;
4. Sociální věci a politika zaměstnanosti;
5. Bezpečnost státu a právní ochrana;
6. Všeobecná veřejná správa a služby.

1.2.4.4 Konsolidační třídění

Konsolidace umožňuje vyloučit duplicity na základě interních transferů mezi fondy a korekci příjmů na straně jedné a korekci výdajů na straně druhé při započítávání příjmů a výdajů. Umožňuje vyloučení peněžních převodů mezi fondy a rozpočtem, převodů mezi zřizovatelem a organizační složkou a mezi veřejnými rozpočty různých úrovní (např. státní

²² Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, 2007, Praha : Grada, s. 105-106

²³ Tamtéž, s. 103-104

rozpočet – rozpočet obce, rozpočet obce – rozpočet příspěvkové organizace apod.). V úhrnu musí být hodnotově stejná. Tento krok objektivizuje pohled na celkovou výši příjmů a výdajů obce ve vztahu ke „zbytku světa“.²⁴

1.2.5 Struktura rozpočtu

Ve většině zemí se obecní rozpočet sestavuje ze dvou pohledů a to jako rozpočet běžný a jako rozpočet kapitálový.

Běžný rozpočet je bilance běžných příjmů a běžných výdajů, z nichž většina se každoročně opakuje, vztahují se k danému rozpočtovému roku. Běžnými příjmy se financují neinvestiční (provozní) potřeby prostřednictvím běžných (neinvestičních výdajů).²⁵

Tabulka 1: Příjmy a výdaje běžného rozpočtu^{26 27}

Příjmy	Výdaje
Daňové: - svěřené daně - sdílené daně - místní daně - správní poplatky	- všeobecné veřejné služby - veřejný pořádek (policie, hasiči apod.) - vzdělání - péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.) - bydlení
Nedaňové: - uživatelské poplatky za služby - příjmy z pronájmu majetku - příjmy od vlastních neziskových organizací - zisk z podnikání	- komunální služby - energie - mzdy a platy - na podnikání - ostatní běžné výdaje - placené úroky
Přijaté transfery: - běžné dotace ze státního rozpočtu - běžné dotace ze státních fondů - od územních rozpočtů	- běžné dotace jiným rozpočtům

²⁴ Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, 2007, Praha : Grada, s. 103

²⁵ Tamtéž, s. 61

²⁶ Peková, J., *Hospodaření a finance územní samosprávy*, Praha : Management Press, 2004, s. 234

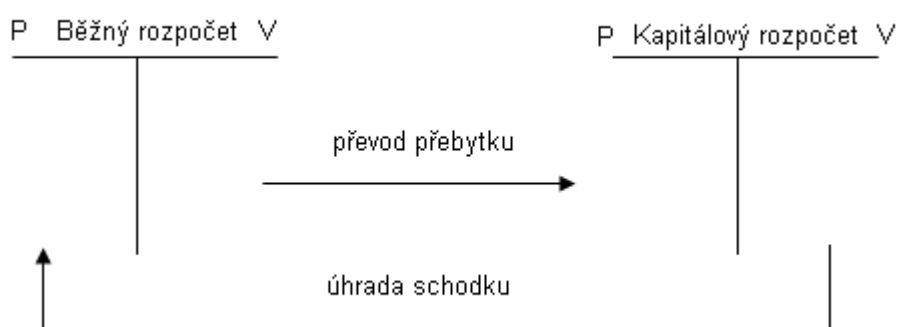
²⁷ Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, 2007, Praha : Grada, s. 62

Příjmy, které se vztahují na financování investičních potřeb, které přesahují období jednoho rozpočtového roku, se zachycují v kapitálovém rozpočtu. Tyto příjmy a výdaje jsou zpravidla jednorázové a neopakovatelné. Kapitálový rozpočet by měl sloužit ke kumulaci zdrojů na získávání dlouhodobých aktiv, protože výdaje na investiční projekty jsou poměrně velké.²⁸

Tabulka 2: Příjmy a výdaje kapitálového rozpočtu^{28 29}

Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none"> - z prodeje majetku - kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy - přijaté úvěry - příjmy z emise vlastních obligací - přebytek běžného rozpočtu - dary na investice apod. - z prodeje akcií a majetkových podílů - přijaté splátky půjček 	<ul style="list-style-type: none"> - na pořízení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku - kapitálové dotace - na nákup obligací - poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky - splátky dříve přijatých půjček - krytí deficitu běžného rozpočtu

Obrázek 2 zobrazuje vztah mezi běžným a kapitálovým rozpočtem, kde je přehledně vidět, že přebytek z běžného rozpočtu se převádí do rozpočtu kapitálového, zatímco schodek běžného rozpočtu se z kapitálového uhradí.

Obrázek 2: Vztah mezi běžným a kapitálovým rozpočtem³⁰

²⁸ Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, 2007, Praha : Grada, s. 63

²⁹ Peková, J., *Hospodaření a finance územní samosprávy*, Praha : Management Press, 2004, s. 234

³⁰ Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, 2007, Praha : Grada, s. 62

1.2.5.1 Příjmy

Příjmy obecního rozpočtu můžeme dle návratnosti rozdělit do dvou hlavních skupin:

- Příjmy nenávratné – daňové příjmy, nedaňové příjmy, dotace a transfery;
- Příjmy návratné – úvěry a půjčky.

Nenávratné příjmy představují finanční vztahy tvorby územních rozpočtů na principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti. Oproti tomu příjmy návratné jsou spojeny s povinnostmi obcí a krajů je za určitých podmínek splatit.³¹

1.2.5.1.1 Daňové příjmy

Nejvýznamnější skupinu běžných příjmů územních rozpočtů tvoří ve většině vyspělých zemí daňové příjmy. Rozpočtová pravidla, v některých zemích zvláštní zákon, vymezují tzv. daňové určení (v ČR tento zákon³² používá termín rozpočtové určení daní – RUD, uvedeny v příloze), tzn. určují druhy daní, které jsou vybírány podle celostátně platných daňových zákonů, jejichž výnos však plyne celý přímo do rozpočtů obcí nebo do rozpočtů regionů. Jsou to tzv. svěřené daně (v ČR se používá i termín výlučné neboli rozpočtové daně). Stanoví rovněž podíl na celostátně vybíraných daních, který bude příjmem rozpočtu obce – jsou to tzv. sdílené daně. Zákonem jsou také vymezeny daně, které mohou obce využívat na svém území, tj. různé municipální daně.³³

1.2.5.1.2 Nedaňové příjmy

Mezi vlastní nedaňové příjmy rozpočtů obcí patří především:

- příjmy z vlastního podnikání;
- uživatelské poplatky za některé lokální smíšené veřejné statky;
- příjmy z vlastní správní činnosti, a to správní poplatky za správní úkony které obce vykonávají v rámci přenesené působnosti;
- sankční pokuty;
- příjmy z mimorozpočtových fondů municipalit;
- ostatní příjmy.

³¹ Tamtéž, s. 73

³² Jedná se o Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

³³ Peková, J., Hospodaření a finance územní samosprávy, Praha : Management Press, 2004, s. 253

1.2.5.1.3 Dotace a transfery

Obce v ČR jsou mimo činnost v rámci samostatné působnosti zodpovědné i za výkon přenesené působnosti. K jejímu financování (částečně je financována ze sdíleného daňového výnosu) slouží zejména dotace a správní poplatky, které mohou vybírat za provedené správní úkony. V rámci reformy veřejné správy vzrostl rozsah přenesené působnosti zabezpečovaný obcemi a rostou tak tlaky na její financování prostřednictvím dotací. Kromě dotací na financování přenesené působnosti jsou v ČR obcím vypláceny převážně účelové dotace a to jak běžné (na financování provozních potřeb), tak kapitálové (investiční) k zajištění určitého standardu poskytovaných veřejných statků.³⁴

1.2.5.1.4 Návrtné příjmy

Hospodaření obce se může dostat do situace, kdy nemá ve svém rozpočtu dostatečné množství nenávrtných finančních prostředků na pokrytí potřeb. Chybějící nenávrtné finanční prostředky lze za určitých podmínek nahradit návratnými finančními zdroji, které však dřív nebo později bude muset obec vrátit svým věřitelům. Vedle splátky jistiny bude muset splatit i úrok. Návratné příjmy jsou tudíž spojeny s úrokovým zatížením, které může i významně zatěžovat budoucí hospodaření obce.³⁵

Mezi návratné příjmy obecních rozpočtů můžeme zařadit:³³

- úvěr od peněžního ústavu;
- příjmy z emise obligací (v ČR tzv. komunální obligace), popř. i z dalších druhů cenných papírů;
- návratné půjčky a finanční výpomoci od jiných subjektů, např. v rámci rozpočtové soustavy.

³⁴ Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, 2007, Praha : Grada, s. 133

³⁵ Peková, J., *Hospodaření a finance územní samosprávy*, Praha : Management Press, 2004, s. 306

1.2.5.2 Výdaje

Objem výdajů obcí se stále zvyšuje v souvislosti s procesem decentralizace veřejné správy a postupným převáděním kompetencí na zajištění určité úrovně veřejných statků a služeb.

Rozsah výdajů územních samospráv ovlivňuje rozpočtové omezení ze strany příjmů a rozsah odpovědnosti a pravomocí obecní úrovně za zabezpečení škály veřejných statků a služeb.³⁶

Výdaje můžeme v zásadě dělit dle následujících kritérií:³⁷

- ekonomické hledisko;
- rozpočtová skladba;
- infrastruktura;
- funkce veřejných financí;
- rozpočtové plánování.

Z hlediska ekonomického dělíme výdaje na běžné a kapitálové. Mezi výdaje běžné řadíme ty, které se každoročně opakují a jimiž se hradí běžné výdaje v příslušném roce. Jsou to platy zaměstnancům, nákup materiálu a energií, služeb atd. Oproti tomu kapitálové výdaje jsou výdaje na financování dlouhodobých investičních záměrů, které přesahují délku jednoho rozpočtového roku, jako např. výstavba budov apod.

Rozpočtová skladba v druhovém třídění člení výdaje do dvou tříd:³⁸

Třída 5 – platy, neinvestiční nákupy, vlastní výdaje obecního úřadu, neinvestiční transfery, neinvestiční půjčky a ostatní.

Třída 6 – investiční nákupy a výdaje, nákup akcií a majetkových podílů, kapitálové transfery, investiční půjčky a ostatní.

³⁶ Provazníková, R., *Financování měst, obcí a regionů*, 2007, Praha : Grada, s. 183

³⁷ Tamtéž, s. 186

³⁸ Tamtéž, s. 187

Podle charakteru infrastruktury můžeme rozdělit výdaje na výdaje na:³⁹

- ekonomickou infrastrukturu: výdaje územních rozpočtů určené na produkci statků, tj. zejména na financování potřeb organizací zabezpečující veřejné statky a poplatkové služby.
- sociální infrastrukturu: běžné a kapitálové výdaje na vzdělávání a péči o zdraví v širším slova smyslu, výdaje na výstavbu a provoz sociálních zařízení, sociální peněžní transfery a další nenárokovatelné dávky.

Dle funkce veřejných financí můžeme výdaje dělit na výdaje na alokační, stabilizační a redistribuční činnosti.

Rozpočtové plánování rozděluje výdaje na plánovatelé, tj. ty výdaje, které lze s velkou přesností určit předem. Zejména se jedná o běžné a tedy každoročně se opakující výdaje, které mají často charakter mandatorních výdajů. Naopak výdaje neplánovatelé jsou ty výdaje, které nelze předem odhadnout a jsou víceméně mimořádně jako např. výdaje na odstranění následků povodní nebo požárů apod.

1.2.5.2.1 Mandatorní výdaje

Mandatorní výdaje jsou výdaje, které se z veřejných rozpočtů vydávají, resp. musí vydávat na takové druhy veřejných statků, na které mají nárok buď všichni občané, nebo jen jejich přesně specifikované skupiny (zejména např. v oblasti školství a v oblasti sociální). Strukturu a výši jednotlivých skupin druhů mandatorních výdajů určuje velké množství zákonných norem, různých vyhlášek a nařízení.

Tyto výdaje musí každá obec vynaložit na zajištění veřejných služeb, za které je ze zákona odpovědná. Zahrnují výdaje odvětví lesního hospodářství, pozemních komunikací a silniční dopravě, vodního hospodářství, vzdělávání, zdravotnictví, komunálních služeb, ochrany životního prostředí, sociálního zabezpečení, sociální péče a pomoci, ochraně obyvatelstva, bezpečnosti a veřejného pořádku, požární ochrany a územní samosprávy.

³⁹ Peková, J., Hospodaření a finance územní samosprávy, Praha : Management Press, 2004, s. 336-337

2 Vlastní část

Pro účely zkoumání a následné komparace bylo vybráno z celkového počtu zhruba 50 druhů mandatorních výdajů pouze následujících deset, které jsou významné z hlediska velikosti jejich podílu na celkových běžných výdajích obce a řadí se tak mezi nejdůležitější mandatorní výdaje.

paragraf	název
2212	Silnice
3111	Předškolní zařízení
3113	Školní zařízení
3612	Bytové hospodářství
3631	Veřejné osvětlení
3722	Sběr komunálního odpadu
3745	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň
5311	Bezpečnost a veřejný pořádek
6112	Zastupitelstvo obce
6171	Místní správa

Obce byly vybírány tak, aby byla každá z jiné velikostní skupiny dle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Po zvážení byly vybrány tyto obce:

město	počet obyvatel
Přelouč	5 001 – 10 000
Rokycany	10 001 – 20 000
Kutná Hora	20 001 – 30 000
Příbram	30 001 – 40 000
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000
Most	50 001 – 100 000
Olomouc	100 001 – 150 000
Brno	150 001 – 1 000 000

2.1 Brno

Brno je druhé největší město v ČR ležící v centru Jihomoravského kraje na ploše 230 km², ve kterém najdeme celou řadu významných podniků jako jsou Zetor Tractors, a.s., Královopolská, a.s. atd. Po revoluci došlo ke krachu několika tradičních firem, poslední z nich Zbrojovka Brno zanikla v roce 2006. Brno se transformovalo a přeorientovalo na lehký průmysl, logistiku a služby.

Obrázek 3: Mapa ČR - Brno

Tabulka 3: Brno - demografický vývoj⁴⁰

rok	počet obyvatel	z toho muži	z toho ženy	průměrný věk
2005	367 729	174 520	193 209	41,4
2006	366 757	174 286	192 471	41,5
2007	366 680	174 592	192 088	41,8

Tabulka 4: Brno - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)⁴¹

paragraf	2005	2006	2007	průměr	směr.odchylka	index 07/05
2212	1 395,5	1 772,4	1 696,8	1 621,6	162,8	121,6%
3111	213,5	234,5	277,8	241,9	26,7	130,1%
3113	616,9	616,2	707,6	646,9	42,9	114,7%
3612	778,6	913,3	881,5	857,8	57,5	113,2%
3631	228,8	263,8	324,4	272,3	39,5	141,7%
3722	526,1	490,1	501,5	505,9	15,0	95,3%
3745	365,3	373,7	412,8	383,9	20,7	113,0%
5311	692,5	725,3	772,1	730,0	32,7	111,5%
6112	175,1	194,7	219,1	196,3	18,0	125,1%
6171	2 797,2	2 975,1	3 150,6	2 974,3	144,3	112,6%

⁴⁰ Počet obyvatel v obcích ČR, ČSÚ

⁴¹ Systém ARIS, <http://www.info.mfcr.cz/aris/>

2.2 Kutná Hora

Kutná Hora je okresní město ve Středočeském kraji a významná historická památková rezervace zapsaná na Seznamu UNESCO.

Největším a nejznámějším podnikem ve městě je ČKD Kutná Hora, výrobce odlitků z oceli a tvárné litiny, svařovaných komponent a železničních podvozků, který v roce 2005 zaměstnával kolem 2 300 zaměstnanců.

Obrázek 4: Mapa ČR - Kutná Hora

Tabulka 5: Kutná Hora - demografický vývoj⁴²

rok	počet obyvatel	z toho muži	z toho ženy	průměrný věk
2005	21 109	10 263	10 846	39,6
2006	21 142	10 312	10 830	39,8
2007	21 373	10 490	10 883	40,1

Tabulka 6: Kutná Hora - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)⁴³

paragraf	2005	2006	2007	průměr	směr.odchylka	index 07/05
2212	300,0	390,0	377,1	355,7	39,8	125,7%
3111	254,4	300,8	267,3	274,2	19,6	105,1%
3113	693,0	763,5	720,9	725,8	29,0	104,0%
3612	1 162,8	1 154,2	949,4	1 088,8	98,7	81,6%
3631	264,9	299,2	328,2	297,4	25,9	123,9%
3722	529,1	567,8	634,8	577,2	43,6	120,0%
3745	433,6	508,2	493,2	478,3	32,2	113,7%
5311	382,5	416,5	454,5	417,8	29,4	118,8%
6112	134,3	145,4	139,4	139,7	4,5	103,8%
6171	3 641,5	3 943,7	4 279,8	3 955,0	260,7	117,5%

⁴² Počet obyvatel v obcích ČR, ČSÚ

⁴³ Systém ARIS, <http://www.info.mfcr.cz/aris/>

2.3 Mladá Boleslav

Mladá Boleslav je statutární město ve Středočeském kraji ležící 50 km severovýchodně od Prahy.

V Mladé Boleslavi sídlí firma Škoda Auto, a.s., největší výrobce automobilů v ČR. Za rok 2007 firma prodala celkem 630 000 vozů, což je více než 15% nárůst oproti roku 2006. Škoda Auto zaujímá svou rozlohou asi třetinu plochy města a je jeho nedílnou součástí.

Obrázek 5: Mapa ČR - Mladá Boleslav

Tabulka 7: Mladá Boleslav - demografický vývoj⁴⁴

rok	počet obyvatel	z toho muži	z toho ženy	průměrný věk
2005	42 972	20 931	22 041	39,5
2006	43 162	21 171	21 991	39,7
2007	43 923	21 711	22 212	39,9

Tabulka 8: Mladá Boleslav - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)⁴⁵

paragraf	2005	2006	2007	průměr	směr.odchylka	index 07/05
2212	1 334,5	1 823,0	995,1	1 384,2	339,8	74,6%
3111	224,1	254,7	213,1	230,6	17,6	95,1%
3113	775,3	854,0	731,0	786,8	50,8	94,3%
3612	92,6	88,0	60,9	80,5	14,0	65,7%
3631	1 030,0	1 065,4	1 135,8	1 077,1	44,0	110,3%
3722	488,2	519,0	539,6	515,6	21,1	110,5%
3745	875,1	882,5	818,9	858,9	28,4	93,6%
5311	496,3	543,0	653,5	564,3	65,9	131,7%
6112	105,1	113,2	130,7	116,3	10,7	124,3%
6171	2 736,7	2 597,5	2 793,4	2 709,4	82,3	102,1%

⁴⁴ Počet obyvatel v obcích ČR, ČSÚ

⁴⁵ Systém ARIS, <http://www.info.mfcr.cz/aris/>

2.4 Most

Město Most leží v Ústeckém kraji 20 km od hranic s Německem.

Počátkem 19. století byla na městských pozemcích zahájena těžba uhlí na dole Zlatá trojka. Zásadní obrat pak přináší roku 1870 prodloužení železnice z Ústí nad Labem do Chomutova vedoucí přes Most, což znamená spojení mosteckých dolů s širším odbytištěm, k dolování nastupují velké akciové společnosti. Dnes je v oblasti Vršany k vytěžení ještě zhruba 300 milionů tun uhlí a s těžbou se počítá až do roku 2058.¹¹

Obrázek 6: Mapa ČR - Most

Tabulka 9: Most - demografický vývoj⁴⁶

rok	počet obyvatel	z toho muži	z toho ženy	průměrný věk
2005	67 815	32 799	35 016	38,3
2006	67 805	32 828	34 977	38,6
2007	67 691	32 806	34 885	38,8

Tabulka 10: Most - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)⁴⁷

paragraf	2005	2006	2007	průměr	směr.odchylka	index 07/05
2212	425,2	1010,6	546,8	660,9	252,2	128,6%
3111	384,4	356,0	331,0	357,2	21,8	86,1%
3113	915,7	870,4	998,1	928,1	52,9	109,0%
3612	22,7	1,8	58,4	27,6	23,4	257,0%
3631	337,6	353,0	378,2	356,3	16,7	112,0%
3722	556,7	556,0	525,0	545,9	14,8	94,3%
3745	1 073,4	1 145,4	821,1	1 013,3	139,0	76,5%
5311	420,4	482,8	538,0	480,4	48,0	128,0%
6112	77,5	70,7	84,5	77,6	5,6	109,0%
6171	2 022,7	2 305,5	2 465,9	2 264,7	183,2	121,9%

⁴⁶ Počet obyvatel v obcích ČR, ČSÚ

⁴⁷ Systém ARIS, <http://www.info.mfcr.cz/aris/>

2.5 Olomouc

V Olomouci je 25 320 podnikatelských subjektů, z toho 8 948 v oblasti obchodu, prodeje a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží a pohostinství a 6 947 v obchodních službách. Mezi nejvýznamnější firmy působící v Olomouci patří bezpochyby OLMA, a.s., výrobce konzumního, sušeného mléka a mléčných výrobků, dále Hanácký masokombinát, a.s., který vyrábí jateční a masné výrobky, Moravské železárny, a.s., FARMAK, a.s. a další.

Obrázek 7: Mapa ČR - Olomouc

Tabulka 11: Olomouc - demografický vývoj⁴⁸

rok	počet obyvatel	z toho muži	z toho ženy	průměrný věk
2005	100 752	47 498	53 254	40,2
2006	100 381	47 344	53 037	40,5
2007	100 168	47 269	52 899	40,8

Tabulka 12: Olomouc - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)⁴⁹

paragraf	2005	2006	2007	průměr	směr.odchylka	index 07/05
2212	728,2	1 127,8	879,3	911,8	164,7	120,8%
3111	311,4	292,9	273,0	292,4	15,7	87,7%
3113	981,0	1 049,0	1 014,7	1 014,9	27,8	103,4%
3612	187,7	253,9	157,3	199,6	40,3	83,8%
3631	382,8	396,4	395,3	391,5	6,2	103,3%
3722	836,9	916,5	913,1	888,8	36,7	109,1%
3745	405,2	445,0	444,4	431,5	18,6	109,7%
5311	424,9	456,3	469,0	450,1	18,5	110,4%
6112	106,0	124,1	117,8	116,0	7,5	111,1%
6171	3 012,8	3 604,4	3 750,7	3 456,0	319,0	124,5%

⁴⁸ Počet obyvatel v obcích ČR, ČSÚ

⁴⁹ Systém ARIS, <http://www.info.mfcr.cz/aris/>

2.6 Přelouč

Ve městě Přelouč ležícím 15 km od hranice Pardubického a Středočeského kraje je celkem 1 903 podnikatelských subjektů, z toho 573 v oblasti obchodu, prodeje a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží a pohostinství a 400 v průmyslu. V tomto menším městě najdeme řadu renomovaných firem, např. Kiekert AG, výrobce zámků a centrálního zamykání do automobilů, nástrojárna a lisovna plastů Elplast, s.r.o. aj.

Obrázek 8: Mapa ČR - Přelouč

Tabulka 13: Přelouč - demografický vývoj⁵⁰

rok	počet obyvatel	z toho muži	z toho ženy	průměrný věk
2005	8 548	4 193	4 355	40,5
2006	8 467	4 152	4 315	40,9
2007	8 501	4 180	4 321	41,2

Tabulka 14: Přelouč - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)⁵¹

paragraf	2005	2006	2007	průměr	směr.odchylka	index 07/05
2212	644,5	99,6	105,6	283,2	255,4	16,4%
3111	224,7	255,1	243,9	241,2	12,5	108,5%
3113	495,5	614,9	686,1	607,8	81,4	138,5%
3612	271,5	246,0	479,4	332,3	104,5	176,5%
3631	158,7	177,4	184,0	173,4	10,7	115,9%
3722	579,3	611,0	701,6	630,6	51,8	121,1%
3745	4,2	19,3	168,8	64,1	74,3	3979,9%
5311	777,4	839,5	792,4	803,1	26,5	101,9%
6112	222,1	243,7	244,2	236,7	10,3	110,0%
6171	3 860,4	4 194,9	4 583,3	4 212,8	295,4	118,7%

⁵⁰ Počet obyvatel v obcích ČR, ČSÚ

⁵¹ Systém ARIS, <http://www.info.mfcr.cz/aris/>

2.7 Příbram

Příbram se nachází pod úpatím Brd ve Středočeském kraji. Největším průmyslovým podnikem ve městě jsou Kovohutě Příbram nástupnická, a.s., které jsou zároveň také jedním z nejvýznamnějších zaměstnavatelů v regionu. Dále je známý Kovostroj Příbram, s.r.o., člen skupiny Kovostroj a celá řada dalších menších podniků.

Obrázek 9: Mapa ČR - Příbram

Tabulka 15: Příbram - demografický vývoj⁵²

rok	počet obyvatel	z toho muži	z toho ženy	průměrný věk
2005	35 147	16 948	18 199	39,6
2006	34 884	16 837	18 047	40,0
2007	34 660	16 699	17 961	40,4

Tabulka 16: Příbram - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)⁵³

paragraf	2005	2006	2007	průměr	směr.odchylka	index 07/05
2212	545,6	483,2	414,5	481,1	53,5	76,0%
3111	282,0	319,0	406,9	336,0	52,4	144,3%
3113	821,1	948,3	1 265,3	1 011,5	186,8	154,1%
3612	942,3	653,6	490,6	695,5	186,8	52,1%
3631	248,5	291,1	276,3	272,0	17,7	111,2%
3722	517,4	583,3	564,0	554,9	27,7	109,0%
3745	1,3	3,6	14,4	6,4	5,7	1104,4%
5311	471,6	494,4	551,7	505,9	33,7	117,0%
6112	108,2	123,7	105,2	112,4	8,1	97,2%
6171	2 996,9	3 329,2	3 337,9	3 221,3	158,7	111,4%

⁵² Počet obyvatel v obcích ČR, ČSÚ

⁵³ Systém ARIS, <http://www.info.mfcr.cz/aris/>

2.8 Rokycany

Rokycany jsou město ležící v Plzeňském kraji zhruba 20 km východně od Plzně. Významným podnikem v tomto městě je bezesporu Kovohutě Rokycany, a.s. zaměstnávající ke konci roku 2007 celkem 160 zaměstnanců. Dále Borgers CS spol., s.r.o. nebo Prowell, s.r.o. Po roce 1989 zanikly ve městě takové podniky jako byly Favorit, Marila nebo Jitona.

Obrázek 10: Mapa ČR - Rokycany

Tabulka 17: Rokycany - demografický vývoj⁵⁴

rok	počet obyvatel	z toho muži	z toho ženy	průměrný věk
2005	13 783	6 700	7 083	40,4
2006	13 743	6 682	7 061	40,7
2007	13 773	6 722	7 051	40,9

Tabulka 18: Rokycany - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)⁵⁵

paragraf	2005	2006	2007	průměr	směr.odchylka	index 07/05
2212	274,4	402,7	473,1	383,4	82,3	172,4%
3111	376,5	320,2	288,2	328,3	36,5	76,6%
3113	687,8	685,4	693,0	688,7	3,1	100,8%
3612	257,3	19,2	32,7	103,1	109,2	12,7%
3631	200,3	186,4	223,0	203,3	15,0	111,2%
3722	499,9	519,0	535,4	518,1	14,5	107,1%
3745	630,5	707,2	720,5	686,1	39,7	114,3%
5311	430,6	451,8	447,9	443,4	9,2	104,0%
6112	186,4	222,5	197,9	202,3	15,0	106,1%
6171	4 241,6	4 335,0	4 773,4	4 450,0	231,8	112,5%

⁵⁴ Počet obyvatel v obcích ČR, ČSÚ

⁵⁵ Systém ARIS, <http://www.info.mfcr.cz/aris/>

2.9 Komparace mandatorních výdajů

Na základě zjištěných údajů dle výkazů FIN 2-12 M (převzatých ze systému Aris⁵⁶) bylo sestaveno 10 tabulek, pro každý paragraf jedna, které udávají velikost mandatorních výdajů v každé ze sledovaných oblastí v Kč na jednoho obyvatele ve vybraných obcích a procentuální podíl jednotlivých mandatorních výdajů na běžných výdajích obce.

2.9.1 2212 – Silnice

Činnosti spojené se správou, údržbou (včetně zimní údržby), opravami, technickou obnovou a výstavbou silniční sítě a jejích součástí, včetně komunálních komunikací. Zahrnuje i jejich údržbu, čištění, úklid sněhu, kropení apod.⁵⁷

Tabulka 19: Silnice (§ 2212)

Obec	Počet obyvatel	Průměr. MaV v Kč na 1 obyvatele	% podíl z celkových běžných výdajů obce
Brno	150 001 a více	1 621,6	7,2
Kutná Hora	20 001 – 30 000	355,7	1,9
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000	1 384,2	9,3
Most	50001 – 100 000	660,9	3,8
Olomouc	100 001 – 150 000	911,8	5,8
Přelouč	5 001 – 10 000	283,2	1,8
Příbram	30 001 – 40 000	481,1	3,0
Rokycany	10 001 – 20 000	383,4	2,1

Hodnotové rozpětí: 283,2 (Přelouč) – 1 621,6 (Brno) v Kč na 1 obyvatele za rok.

Komentář: Výdaje na silnice odpovídají velikosti obce podle počtu obyvatel. Výdaje na silnice v obci souvisí zejména s přírodními podmínkami (délka zimního období apod.), velikostí katastrálního území, celkovou délkou komunikací aj.

Doporučení: U nemovitostí umístěných na okraji katastrálního území, které přináší svou polohou majiteli zvýšený prospěch, zvýšit koeficient daně z nemovitosti.

Riziko: Snížení rovnoměrného osídlení krajiny v zájmu udržování kvality životního prostředí.

⁵⁶ Systém Aris, <http://www.info.mfcr.cz/aris/>

⁵⁷ Kinšt, J., Rozpočtová skladba v roce 2004, Praha : Pragoeduca, 2004, s. 133

2.9.2 3111 – Předškolní zařízení

Činnost zařízení pro děti od tří let věku – mateřské školy.

Tabulka 20: Předškolní zařízení (§ 3111)

Obec	Počet obyvatel	Průměr. MaV v Kč na 1 obyvatele	% podíl z celkových běžných výdajů obce
Brno	150 001 a více	241,9	1,1
Kutná Hora	20 001 – 30 000	274,2	1,4
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000	230,6	1,6
Most	50 001 – 100 000	357,2	2,1
Olomouc	100 001 – 150 000	292,4	1,9
Přelouč	5 001 – 10 000	241,2	1,6
Příbram	30 001 – 40 000	336,0	2,1
Rokycany	10 001 – 20 000	328,3	1,8

Hodnotové rozpětí: 230,6 (Mladá Boleslav) – 357,2 (Most) v Kč na 1 obyvatele za rok.

Komentář: Výdaje na předškolní zařízení reflektují demografický stav a vývoj v dané obci.

Doporučení: Stanovit výdajový standard na jedno dítě na úrovni výdajů v Olomouci. (Průměrný výdaj na 1 obyvatele ve sledovaných městech je 287,7 Kč)

Riziko: Vzhledem k vyrovnaným výdajům ve všech sledovaných obcích je riziko negativních vlivů minimální.

2.9.3 3113 – Školní zařízení

Činnost zařízení pro děti od šesti let věku – základní školy.

Tabulka 21: Školní zařízení (§ 3113)

Obec	Počet obyvatel	Průměr. MaV v Kč na 1 obyvatele	% podíl z celkových běžných výdajů obce
Brno	150 001 a více	646,9	2,9
Kutná Hora	20 001 – 30 000	725,8	3,8
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000	786,8	5,3
Most	50 001 – 100 000	928,1	5,4
Olomouc	100 001 – 150 000	1 014,9	6,5
Přelouč	5 001 – 10 000	607,8	3,9
Příbram	30 001 – 40 000	1 011,5	6,4
Rokycany	10 001 – 20 000	688,7	3,8

Hodnotové rozpětí: 607,8 (Přelouč) – 1 014,9 (Olomouc) v Kč na 1 obyvatele za rok.

Komentář: Výdaje na školní zařízení jsou ovlivněna stejně jako v případě zařízení předškolních demografickým stavem a vývojem obyvatel, dále však také úrovní vybavení jednotlivých škol a úrovní kvality výuky.

Doporučení: Stanovit výdajový standart na jedno dítě na úrovni výdajů v Olomouci. (Průměrný výdaj na 1 obyvatele ve sledovaných obcích je 801,3 Kč)

Riziko: Zvýšení výdajů obcí na školní zařízení a v důsledku buď zvýšení zadluženosti obce nebo snížení výdajů v jiné oblasti.

2.9.4 3612 – Bytové hospodářství

Výdaje na poskytování bydlení, podpora ze strany státu obcím na výstavbu bytů, získávání pozemků pro bytovou výstavbu. Zahrnují se i výdaje organizací a kapitol, kterými jsou zabezpečovány bytové služby pro vlastní zaměstnance i jiné uživatele, s výjimkou služebních bytů (vojáci, policisté, techničtí pracovníci bydlící přímo v organizacích).⁵⁸

Tabulka 22: Bytové hospodářství (§ 3612)

Obec	Počet obyvatel	Průměr. MaV v Kč na 1 obyvatele	% podíl z celkových běžných výdajů obce
Brno	150 001 a více	857,8	3,8
Kutná Hora	20 001 – 30 000	1 088,8	5,7
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000	80,5	0,5
Most	50 001 – 100 000	27,6	0,2
Olomouc	100 001 – 150 000	199,6	1,3
Přelouč	5 001 – 10 000	332,3	2,2
Příbram	30 001 – 40 000	695,5	4,4
Rokycany	10 001 – 20 000	103,1	0,6

Hodnotové rozpětí: 27,6 (Most) – 1 088,8 (Kutná Hora) v Kč na 1 obyvatele za rok.

Komentář: Rozdíl ve velikosti výdajů je způsoben odlišným přístupem obcí k bytovému hospodářství – výstavbě nových obecních bytů, rekonstrukci starých bytů apod.

Doporučení: Využívat finančních prostředků obce k zlepšení technické infrastruktury obce, která by vedla k podpoře výstavby rodinných domků. Dále by prospěla tvorba a vyšší využívání cenových map.

Riziko: Zařídit, aby se levně poskytnuté pozemky pro výstavbu nových zástaveb nestaly předmětem spekulativních prodejů.

⁵⁸ Kinšt, J., Rozpočtová skladba v roce 2004, Praha : Pragoeduca, 2004, s. 148

2.9.5 3631 – Veřejné osvětlení

Výdaje spojené s provozem veřejného osvětlení, jeho údržbou a nákupem zařízení a vybavení k jeho provozu. Jedná se zejména o výdaje na elektrickou energii, výdaje na nákup svítidel a pouličních lamp a jejich údržbu.

Tabulka 23: Veřejné osvětlení (§ 3631)

Obec	Počet obyvatel	Průměr. MaV v Kč na 1 obyvatele	% podíl z celkových běžných výdajů obce
Brno	150 001 a více	272,3	1,2
Kutná Hora	20 001 – 30 000	297,4	1,6
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000	1 077,1	7,3
Most	50 001 – 100 000	356,3	2,1
Olomouc	100 001 – 150 000	391,5	2,5
Přelouč	5 001 – 10 000	173,4	1,1
Příbram	30 001 – 40 000	272,0	1,7
Rokycany	10 001 – 20 000	203,3	1,1

Hodnotové rozpětí: 173,4 (Přelouč) – 1 077,1 (Mladá Boleslav) v Kč na 1 obyvatele za rok.

Komentář: Velikost výdajů na veřejné osvětlení na obyvatele je ovlivněna rozlohou obce v závislosti na počtu obyvatel, počtem lamp veřejného osvětlení, vzdáleností mezi jednotlivými lampami a dobou svícení.

Doporučení: Zvážit účelnost osvětlovaných ploch a délku doby svícení, více šetřit elektrickou energií s využitím energeticky šetrných zářivek.

Riziko: Omezení svícení může vést jak ke zvýšení dopravních nehod na špatně osvětlených místech, tak ke zvýšení kriminality.

2.9.6 3722 – Sběr komunálního odpadu

Komunálním odpadem se rozumí veškerý odpad vznikající na území obcí při činnosti fyzických osob (domácností) a také odpad vznikající např. při čištění veřejných komunikací a prostranství a při údržbě veřejné zeleně.⁵⁹

Tabulka 24: Sběr komunálního odpadu (§ 3722)

Obec	Počet obyvatel	Průměr. MaV v Kč na 1 obyvatele	% podíl z celkových běžných výdajů obce
Brno	150 001 a více	505,9	2,2
Kutná Hora	20 001 – 30 000	577,2	3,0
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000	515,6	3,5
Most	50 001 – 100 000	545,9	3,2
Olomouc	100 001 – 150 000	888,8	5,7
Přelouč	5 001 – 10 000	630,6	4,1
Příbram	30 001 – 40 000	554,9	3,5
Rokycany	10 001 – 20 000	518,1	2,9

Hodnotové rozpětí: 505,9 (Brno) – 888,8 (Olomouc) v Kč na 1 obyvatele za rok.

Komentář: Náklady na sběr komunálního odpadu jsou v jednotlivých obcích v přepočtu na jednoho obyvatele velice vyrovnané, protože velikost jejich produkce je poměrně snadno evidovatelná.

Doporučení: Podporovat výchovu dětí a občanů k separaci odpadů, což povede k lepšímu využití tříděného odpadu pro další zpracování jako druhotnou surovinu. Nakupovat a zvyšovat počet kontejnerů na tříděný odpad.

Riziko: Nekvalitní a nežádoucí nakládání s odpady vede ke znečištění životního prostředí a v konečném důsledku i ke zhoršení zdravotního stavu obyvatel.

⁵⁹ Kinšt, J., Rozpočtová skladba v roce 2004, Praha : Pragoeduca, 2004, s. 150

2.9.7 3745 – Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň

Zahrnuje výdaje spojené s výstavbou, obnovou, údržbou apod. městských a obecních zelených ploch, především parků, lesoparků, alejí, veřejných zahrad a sadů, záhonů, květinových výzdob apod., pokud nejsou např. součástí kulturních památek (zámecké zahrady), školních pozemků apod.⁶⁰

Tabulka 25: Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň (§ 3745)

Obec	Počet obyvatel	Průměr. MaV v Kč na 1 obyvatele	% podíl z celkových běžných výdajů obce
Brno	150 001 a více	383,9	1,7
Kutná Hora	20 001 – 30 000	478,3	2,5
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000	858,9	5,8
Most	50 001 – 100 000	1 013,3	5,9
Olomouc	100 001 – 150 000	431,5	2,8
Přelouč	5 001-10 000	64,1	0,4
Příbram	30 001 – 40 000	6,4	0,0
Rokycany	10 001 – 20 000	686,1	3,8

Hodnotové rozpětí: 6,4 (Příbram) – 1 013,3 (Most) v Kč na 1 obyvatele za rok.

Komentář: Rozdíly ve výdajích na péči o obec a veřejnou zeleň jsou ve sledovaných obcích poměrně značné. Důvodem může být odlišný přístup obce k tomuto tématu, různá cena prací na zelených plochách či ve výstavbě parků.

Doporučení: Pravidelně organizovat dny či týdny péče o rostlinnou zeleň včetně výsadby nových porostů.

Riziko: Výsadba kvalitních porostů může vést ve velmi výjimečných případech k jejich odcizení.

⁶⁰ Kinšt, J., Rozpočtová skladba v roce 2004, Praha : Pragoeduca, 2004, s. 152

2.9.8 5311 – Bezpečnost a veřejný pořádek

Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek, jsou to zvláště výdaje na policii, obecní policii a na všechny výdaje na Bezpečnostní informační službu. Nepatří sem výdaje resortního školství, výdaje na sportovní prezentaci, na dávky sociálního zabezpečení příslušníkům Policie ČR (bývalým vojákům z povolání) nebo jejich rodinám a další výdaje, které bezprostředně nesouvisejí s výdaji na obranu a bezpečnost.⁶¹

Tabulka 26: Bezpečnost a veřejný pořádek (§ 5311)

Obec	Počet obyvatel	Průměr. MaV v Kč na 1 obyvatele	% podíl z celkových běžných výdajů obce
Brno	150 001 a více	730,0	3,2
Kutná Hora	20 001 – 30 000	417,8	2,2
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000	564,3	3,8
Most	50 001 – 100 000	480,4	2,8
Olomouc	100 001 – 150 000	450,1	2,9
Přelouč	5 001 – 10 000	803,1	5,2
Příbram	30 001 – 40 000	505,9	3,2
Rokycany	10 001 – 20 000	443,4	2,5

Hodnotové rozpětí: 417,8 (Kutná Hora) – 803,1 (Přelouč) v Kč na 1 obyvatele za rok.

Komentář: Velikost výdajů v obcích je ovlivněna počtem strážníků a zaměstnanců městské policie, jejich vybavením a způsobem její práce, také případnou existencí kamerového systému a jeho pokrytím obce.

Doporučení: Finanční prostředky vydané na bezpečnost a veřejný pořádek jsou účelně vynaložené prostředky, jelikož zajištění bezpečnosti obyvatel by měl být jedním z hlavních cílů jak municipální, tak ústřední politiky, která by však na straně druhé měla snažit zamezit zbytečnému plýtvání finančních prostředků.

Riziko: Snížení výdajů, resp. jejich špatná alokace může vést k nežádoucímu zvýšení kriminality a vandalismu.

⁶¹ Kinšt, J., Rozpočtová skladba v roce 2004, Praha : Pragoeduca, 2004, s. 163

2.9.9 6112 – Zastupitelstvo obce

Činnost zastupitelských orgánů na úrovni měst a obcí, je-li oddělitelná od ostatních výdajů místní správy, včetně odměn zastupitelům a činností komisí zastupitelstvu a výborů rad.⁶²

Tabulka 27: Zastupitelstvo obce (§ 6112)

Obec	Počet obyvatel	Průměr. MaV v Kč na 1 obyvatele	% podíl z celkových běžných výdajů obce
Brno	150 001 a více	196,3	0,9
Kutná Hora	20 001 – 30 000	139,7	0,7
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000	116,3	0,8
Most	50 001 – 100 000	77,6	0,5
Olomouc	100 001 – 150 000	116,0	0,7
Přelouč	5 001 – 10 000	236,7	1,5
Příbram	30 001 – 40 000	112,4	0,7
Rokycany	10 001 – 20 000	202,3	1,1

Hodnotové rozpětí: 77,6 (Most) – 236,7 (Přelouč) v Kč na 1 obyvatele za rok.

Komentář: Diference mezi výdaji v jednotlivých obcích jsou způsobeny rozdílným počtem členů v zastupitelstvu, který není úměrný počtu obyvatel v obci.

Doporučení: Regulovat vyplácení jednorázových odměn zastupitelů, kteří stanovují a schvalují odměny sami sobě.

Riziko: Jednorázové odměny jsou malou částí výdajů a riziko jejich regulace je minimální, prakticky nulové.

⁶² Kinšt, J., Rozpočtová skladba v roce 2004, Praha : Pragoeduca, 2004, s. 167

2.9.10 6171 – Místní správa

Vlastní správní činnost místních orgánů. Zahrnuje i společné činnosti pro místní správu a zastupitelský sbor, nelze-li je oddělit. Výdaje hrazené ze sociálního fondu obcí ve prospěch zaměstnanců obecního úřadu.⁶³

Tabulka 28: Místní správa (§ 6171)

Obec	Počet obyvatel	Průměr. MaV v Kč na 1 obyvatele	% podíl z celkových běžných výdajů obce
Brno	150 001 a více	2 974,3	13,2
Kutná Hora	20 001 – 30 000	3 955,0	20,8
Mladá Boleslav	40 001 – 50 000	2 709,2	18,3
Most	50 001 – 100 000	2 264,7	13,1
Olomouc	100 001 – 150 000	3 456,0	22,1
Přelouč	5 001 – 10 000	4 212,8	27,4
Příbram	30 001 – 40 000	3 221,3	20,3
Rokycany	10 001 – 20 000	4 450,0	24,8

Hodnotové rozpětí: 2 264,7 (Most) – 4 450,0 (Rokycany) v Kč na 1 obyvatele za rok.

Komentář: Výdaje na tuto oblast jsou značně velké, zejména u menších obcí tvoří až čtvrtinu běžných výdajů..

Doporučení: Snížení počtu úředníků by kromě nižších nákladů pravděpodobně vedlo i k odstranění, nebo přinejmenším poklesu byrokracie. Dále šetřit energií a spotřebním materiálem jako je papír, kterým se na obecních úřadech dle mých zkušeností více než plýtvá.

Riziko: Snížení počtu pracovníků může vést k zvýšení nároků na ostatní pracovníky a v případě, že tito pracovníci nebudou dostatečně kvalifikovaní, je možné, že objem na ně kladených nároků neunesou a bude docházet k prodlevám.

⁶³ Kinšt, J., Rozpočtová skladba v roce 2004, Praha : Pragoeduca, 2004, s. 168

3 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat problematiku mandatorních výdajů ve vybraných obcích ČR v letech 2005-2007.

K dosažení určeného cíle byly stanoveny tyto dílčí cíle:

1. Vymežit pojem mandatorní výdaje.
2. Vybrat vhodné mandatorní výdaje a vhodné obce.
3. Analyzovat vybrané mandatorní výdaje obcí v jednotlivých letech.
4. Setřídít a porovnat vybrané mandatorní výdaje.
5. Zhodnotit a okomentovat zjištěné výsledky.

Protože zpracovat všechny mandatorní výdaje všech obcí ČR by bylo nad rámec této práce, bylo k analýze vybráno pouze 10 druhů mandatorních výdajů, které jsou významné jak z hlediska svého podílu na celkových běžných výdajích obce, tak z hlediska své důležitosti pro řízení obce a zajištění veřejných statků. Jedná se o výdaje na silnice, předškolní zařízení, školní zařízení, bytové hospodářství, veřejné osvětlení, sběr komunálního odpadu, péči o vzhled obcí a veřejnou zeleň, bezpečnost a veřejný pořádek, zastupitelstvo obce a místní správu. Z celkového počtu 6 248 obcí byl vybrán vzorek osmi obcí tak, aby každá obec reprezentovala jinou velikostní skupinu (VI. – XIII.) dle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Vybrány byly Brno, Kutná Hora, Mladá Boleslav, Most, Olomouc, Přebor, Příbram a Rokycany.

Výdaje na silnice, tj. na jejich údržbu, opravy aj., rostou úměrně v závislosti na velikosti obce podle počtu obyvatel. Velikost výdajů vynaložených na silnice souvisí zejména s velikostí katastrálního území obce, přírodními podmínkami v regionu (např. délka zimního období), celkovou délkou komunikací aj.

Přepočtené výdaje na předškolní a školní zařízení reflektují demografický stav a vývoj v dané obci. Velikost výdajů ovlivňuje i úroveň vybavení jednotlivých zařízení a jejich lokace (mzdové náklady budou vyšší v Brně než v Přeboru). Jedním ze způsobů jak zajistit srovnatelné podmínky by bylo stanovit výdajový standard na jednoho žáka na úrovni města s nejvyšší úrovní, tj. s nejvyššími náklady. Zatímco u předškolních zařízení, kde jsou u

všech sledovaných obcí výdaje vyrovnané, je riziko negativních vlivů minimální, u školních zařízení by v důsledku zvýšených výdajů došlo buď k vyššímu zadlužení obce nebo k nucenému snížení výdajů v jiné oblasti.

Přístup k bytovému hospodářství a výdajům na výstavbu nových bytů či rekonstrukci starých se u každé obce liší. Obce by měly využívat finanční prostředky na zlepšení technické infrastruktury obce, které by mohla vést k podpoře výstavby rodinných domků. Důležité je, aby se levně poskytnuté pozemky pro výstavbu nových zástaveb nestaly předmětem spekulativních prodejů.

Velikost výdajů na veřejné osvětlení je ovlivněna rozlohou obce, počtem lamp veřejného osvětlení a jejich vzdáleností a dobou svícení, která může být na určitých místech z důvodu šetření elektrickou energií omezena, což však může kontraproduktivně vést ke zvýšení dopravní nehodovosti v daném úseku či ke zvýšení kriminality.

Výdaje na sběr komunálního odpadu jsou v jednotlivých obcích v přepočtu na jednoho obyvatele velice vyrovnané, protože velikost jejich produkce je poměrně snadno evidovatelná. Cílem obcí by měla být výchova dětí a občanů k separaci odpadů podpořená nákupem kontejnerů na tříděný odpad, protože nekvalitní nakládání s odpady vede ke znečištění životního prostředí.

V oblasti výdajů na péči o vzhled obcí a veřejnou zeleň je mezi sledovanými obcemi značný rozdíl způsobený různým zájmem obcí v této oblasti, různou cenou prací na zelených plochách a výstavbě parků. Obce by měly pravidelně organizovat ve spolupráci se školami dny či týdny péče o zeleň včetně výsadby nových porostů.

Finanční prostředky vydané na bezpečnost a veřejný pořádek jsou účelně vynaložené prostředky, jelikož zajištění bezpečnosti obyvatel by měl být jedním z hlavních cílů jak municipální, tak ústřední politiky, která by však na straně druhé měla snažit zamezit zbytečnému plýtvání finančních prostředků. Objem výdajů je ovlivněn počtem strážníků a zaměstnanců městské policie, jejich vybavením, případnou existencí kamerového systému a jeho pokrytím obce a dalšími faktory. Snížení výdajů a omezení činností zajišťujících bezpečnost a veřejný pořádek může vést k nežádoucímu zvýšení kriminality a vandalismu.

Zastupitelstvo obce svými výdaji tvoří jen nepatrnou část celkových běžných výdajů obce, přesto však může dojít k úspoře ve vyplácení jednorázových odměn zastupitelů, kteří navrhují a schvalují odměny sami sobě.

Naopak výdaje na místní správu jsou značně velké, u menších obcí (do 20 000 obyvatel) tvoří až čtvrtinu běžných výdajů rozpočtu. Řešením by bylo snížení počtu úředníků, které by kromě snížení nákladů pravděpodobně vedlo i k omezení byrokracie. Dalším krokem je šetření elektrickou energií a spotřebním materiálem (např. papírem).

Mandatorní výdaje tvoří významnou část rozpočtu obce a s jejich strukturou obce mnoho dělat nemohou. Lze však finanční prostředky ušetřit zejména úsporami plynoucími ze šetrného zacházení s odpady, účelného využívání elektrické energie či úsporami ve výdajích na platy úřednického aparátu. Na druhé straně by bylo dobré ušetřené finanční prostředky vhodně alokovat do oblastí jako školství a výchova mládeže, péče o zdraví a životní prostředí, kultura apod.

Použitá literatura

- [1] KINŠT, Jan. *Rozpočtová skladba v roce 2004 : strukturální politika EU a praktické příklady : publikace pro pracovníky orgánů státní správy, obcí, krajů a jejich organizačních složek*. 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2004. 218 s. ISBN 80-7310-016-9.
- [2] PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4
- [3] PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření obcí a rozpočet*. 1. vyd. Praha : Codex Bohemia, 1997. 289 s. ISBN 80-85963-34-5.
- [4] PILNÝ, Jaroslav. *Veřejné finance*. 5. dopl. a upr. vyd. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 226 s. ISBN 978-80-7194-963.
- [5] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. 1. vyd. Praha : Grada, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5.
- [6] TOTH, Petr. *Ekonomika měst a obcí*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1998. 194 s. ISBN 80-7079-693-6.
- [7] SBÍRKA ZÁKONŮ - ZÁKON ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení) - Sbíрка zákonů - Sagit [online]. 2000 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00128&cd=76&typ=r>>.
- [8] SBÍRKA ZÁKONŮ - ZÁKON ze dne 29. června 2000 o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) - Sbíрка zákonů - Sagit [online]. 2000 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00243&cd=76&typ=r>>.

- [9] *Seminář k zákonu o obcích* [online]. 2004 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <www.kr-karlovarsky.cz/NR/rdonlyres/5189814F-5E4B-4163-BE4B-6EBA659E799B/0/Seminar_ZO.doc>.
- [10] *Czech Coal: Vršanská uhelná a. s.* [online]. 2009 [cit. 2009-04-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechcoal.cz/cs/profil/vu/index.html>>.
- [11] *DVS: Hospodaření obcí, bilance příjmů a výdajů za rok 2007* [online]. 2008 [cit. 2009-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6331702>>.
- [12] *DVS: Vývoj cen a výdaje obcí* [online]. 2008 [cit. 2009-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6334534>>.
- [13] *1301-07, Počet obyvatel v obcích České republiky, obsah | ČSÚ* [online]. 2007 [cit. 2009-04-07]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/publ/1301-07-k_1_1_2007>.
- [14] *1301-06, Počet obyvatel v obcích České republiky, obsah | ČSÚ* [online]. 2006 [cit. 2009-04-07]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/publ/1301-06-k_1_1_2006>.
- [15] *1301-05, Počet obyvatel v obcích České republiky, obsah | ČSÚ* [online]. 2005 [cit. 2009-04-07]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/publ/1301-05-k_1_1_2005>.
- [16] *Server ARISweb - webové rozhraní pro zobrazování dat z aplikace ARIS* [online]. 2001 [cit. 2009-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.info.mfcr.cz/aris/>>.

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
MaV	Mandatorní výdaj
PPBS	Planning, programming and budgeting system
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ZBB	Zero-based budgeting

Seznam obrázků

Obrázek 1: Rozpočtový proces.....	18
Obrázek 2: Vztah mezi běžným a kapitálovým rozpočtem.....	23
Obrázek 3: Mapa ČR - Brno.....	29
Obrázek 4: Mapa ČR - Kutná Hora	30
Obrázek 5: Mapa ČR - Mladá Boleslav	31
Obrázek 6: Mapa ČR - Most	32
Obrázek 7: Mapa ČR - Olomouc	33
Obrázek 8: Mapa ČR - Přelouč.....	34
Obrázek 9: Mapa ČR - Příbram.....	35
Obrázek 10: Mapa ČR - Rokycany.....	36

Seznam tabulek

Tabulka 1: Příjmy a výdaje běžného rozpočtu	22
Tabulka 2: Příjmy a výdaje kapitálového rozpočtu	23
Tabulka 3: Brno - demografický vývoj.....	29
Tabulka 4: Brno - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)	29
Tabulka 5: Kutná Hora - demografický vývoj	30
Tabulka 6: Kutná Hora - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele).....	30
Tabulka 7: Mladá Boleslav - demografický vývoj	31
Tabulka 8: Mladá Boleslav - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele).	31
Tabulka 9: Most - demografický vývoj.....	32
Tabulka 10: Most - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)	32
Tabulka 11: Olomouc - demografický vývoj	33
Tabulka 12: Olomouc - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele).....	33
Tabulka 13: Přelouč - demografický vývoj.....	34
Tabulka 14: Přelouč - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)	34
Tabulka 15: Příbram - demografický vývoj	35
Tabulka 16: Příbram - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)	35
Tabulka 17: Rokycany - demografický vývoj	36
Tabulka 18: Rokycany - mandatorní výdaje v letech 2005-2007 (Kč na 1 obyvatele)	36
Tabulka 19: Silnice (§ 2212)	37
Tabulka 20: Předškolní zařízení (§ 3111)	38
Tabulka 21: Školní zařízení (§ 3113).....	39
Tabulka 22: Bytové hospodářství (§ 3612).....	40
Tabulka 23: Veřejné osvětlení (§ 3631).....	41
Tabulka 24: Sběr komunálního odpadu (§ 3722).....	42
Tabulka 25: Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň (§ 3745).....	43
Tabulka 26: Bezpečnost a veřejný pořádek (§ 5311).....	44
Tabulka 27: Zastupitelstvo obce (§ 6112).....	45
Tabulka 28: Místní správa (§ 6171).....	46

Přílohy

Příloha A: Souhrn mandatorních výdajů za rok 2005

Příloha B: Souhrn mandatorních výdajů za rok 2006

Příloha C: Souhrn mandatorních výdajů za rok 2007

Příloha A: Souhrn mandatorních výdajů za rok 2005

Tabulky udávají výši vybraných mandatorních výdajů v Kč na 1 obyvatele.

Obec	Paragraf				
	2212	3111	3113	3612	3631
Brno	1 395,5	213,5	616,9	778,6	228,8
Kutná Hora	300,0	254,4	693,0	1 162,8	264,9
Mladá Boleslav	1 334,5	224,1	775,3	92,6	1 030,0
Most	425,2	384,4	915,7	22,7	337,6
Olomouc	728,2	311,4	981,0	187,7	382,8
Přelouč	644,5	224,7	495,5	271,5	158,7
Příbram	545,6	282,0	821,1	942,3	248,5
Rokycany	274,4	376,5	687,8	257,3	200,6
Průměr	706,0	283,9	748,3	464,5	356,5
Směrodatná odchylka	407,8	63,6	148,4	403,9	263,3

Obec	Paragraf				
	3722	3745	5311	6112	6171
Brno	526,1	365,3	692,5	175,1	2 797,2
Kutná Hora	529,1	433,6	382,5	134,3	3 641,5
Mladá Boleslav	488,2	875,1	496,3	105,1	2 736,7
Most	556,7	1 073,4	420,4	77,5	2 022,7
Olomouc	836,9	405,2	424,9	106,0	3 012,8
Přelouč	579,3	4,2	777,4	222,1	3 860,4
Příbram	517,4	1,3	471,6	108,2	2 996,9
Rokycany	499,9	630,5	430,6	186,4	4 241,6
Průměr	566,7	473,6	512,0	139,4	3 163,7
Směrodatná odchylka	105,7	354,8	134,3	46,7	665,6

Příloha B: Souhrn mandatorních výdajů za rok 2006

Tabulky udávají výši vybraných mandatorních výdajů v Kč na 1 obyvatele.

Obec	Paragraf				
	2212	3111	3113	3612	3631
Brno	1 772,4	234,5	616,2	913,3	263,8
Kutná Hora	390,0	300,8	763,5	1 154,2	299,2
Mladá Boleslav	1 823,0	254,7	854,0	88,0	1 065,4
Most	1 010,6	356,0	870,4	1,8	353,0
Olomouc	1 127,8	292,9	1 049,0	253,9	396,4
Přelouč	99,6	255,1	641,9	246,0	177,4
Příbram	483,2	319,0	948,3	653,6	291,1
Rokycany	402,7	320,2	685,4	19,2	186,4
Průměr	888,7	291,6	803,6	416,2	379,1
Směrodatná odchylka	612,2	38,3	143,6	409,3	268,6

Obec	Paragraf				
	3722	3745	5311	6112	6171
Brno	490,1	373,7	725,3	194,7	2 975,1
Kutná Hora	567,8	508,2	416,5	145,4	3 943,7
Mladá Boleslav	519,0	882,5	543,0	113,2	2 597,5
Most	556,0	1 145,4	482,8	70,7	2 305,5
Olomouc	916,5	445,0	456,3	124,1	3 604,4
Přelouč	611,0	19,3	839,5	243,7	4 194,9
Příbram	583,3	3,6	494,4	123,7	3 329,2
Rokycany	519,0	707,2	451,8	222,5	4 335,0
Průměr	595,3	510,6	551,2	154,8	3 410,7
Směrodatná odchylka	126,8	371,0	140,7	55,7	695,5

Příloha C: Souhrn mandatorních výdajů za rok 2007

Tabulky udávají výši vybraných mandatorních výdajů v Kč na 1 obyvatele.

Obec	Paragraf				
	2212	3111	3113	3612	3631
Brno	1 696,8	277,8	707,6	881,5	324,4
Kutná Hora	377,1	267,3	720,9	949,4	328,2
Mladá Boleslav	995,1	213,1	731,0	60,9	1 135,8
Most	546,8	331,0	998,1	58,4	378,2
Olomouc	879,3	273,0	1 014,7	157,3	395,3
Přelouč	105,6	243,9	686,1	479,4	184,0
Příbram	414,5	406,9	1 265,3	490,6	276,3
Rokycany	473,1	288,2	693,0	32,7	223,0
Průměr	686,0	287,6	852,1	388,7	405,7
Směrodatná odchylka	464,4	55,1	201,3	348,7	284,1

Obec	Paragraf				
	3722	3745	5311	6112	6171
Brno	501,5	412,8	772,1	219,1	3 150,6
Kutná Hora	634,8	493,2	454,5	139,4	4 279,8
Mladá Boleslav	539,6	818,9	653,5	130,7	2 793,4
Most	525,0	821,1	538,0	84,5	2 465,9
Olomouc	913,1	444,4	469,0	117,8	3 750,7
Přelouč	701,6	168,8	792,4	244,2	4 583,3
Příbram	564,0	14,4	551,7	105,2	3 337,9
Rokycany	535,4	720,5	447,9	197,9	4 773,4
Průměr	614,4	486,8	584,9	154,9	3 641,9
Směrodatná odchylka	128,6	275,8	130,1	54,3	792,3